

mű versét egykori fogolytársának, Szervátiusz Jenőnek ajánlotta. A nehezen szerzett agyag s a belőle formázott, mindig átalakított szobor az örök emberi kötelességre, a meg nem szűnő alkotásra, az állandó újrakezdeésre utal.

Képzeletét a magányos, nagy alkotók is vonzották. „Sohasem tudtam túrhető eleven-séggel megírni egyebet, mint amit csodáltam” — vall erről egy esszéjében. Példaképének tekintette a felismerését visszavonó Galileit éppúgy, mint az igaza mellett végig kitartó, értetlenségre kárhóztatott vásárhelyi zsenit: Bolyai Jánost. Utóbbiról életrajzi regényt készült írni, végül mégis a tizenöt versből álló *Bolyai hagyatéka* című szonettkoszorúban keltette életre alakját. Az egyedülletbe menekülő, de igazát még békülékenyen elhallgatni sem hajlandó géniusz a gondolat végső győzelmét példázza számára.

Költészete a hatvanas évek végén jutott csúcsára, mégis már ekkor felrémlt előtte az elhallgatás lehetősége. A hat szonettből álló *Férfikor* az önvizsgálat verse, melyben már nemcsak saját pályáját, eredményeit figyeli kétkedve: „Boldogtalan, ki feljutott a csúcra, / Mert visszaútja válik minden útja, / És minden lépte lefelé vezet”, de a költészetbe, az alkotásba vetett hite is megínog: „És nem is magam siratom, hanem / Magát az embert a fogyó időben”.

A szerelem sem jelenthetett teljes feloldódást számára. Az együttélés minden kínja és öröme feltárul a társához írott versekben: a féltés és megtartani akarás (*Féltelek; Tűnődő*), akár az egymás bántásának érthetetlen vágya (*Könyörgés; Válás után*), hogy aztán mégis újraéledhessen a szeretet:

„Eszembe jut mosolygó, kedves arcod,
Óled, karod.
Maradj velem, s én jobbá válok érted,
Ha akarod.

(Maradj velem)

Bár Székely János költészete elapadt a hetvenes évek elejére, súlyos igazságait drámákban, elbesélésekben mondta tovább.

(*A Magyar Írószövetség és a Belvárosi Könyvkiadó kiadása, 1998*)

GULÁCSI ÉVA

PIRIGYI ISTVÁN: GÖRÖG KATOLIKUS ÉLETSORSOK

Pirigyi István professzor aranymiséis görög katolikus áldozópap két emberöltőn át a Nyíregyházi Szent Áthanáz Görög Katolikus Hittudományi Egyetem (korábban: Főiskola)

egyház-történeti professzora, a magyarországi keleti egyház-történet doyenje. Összefoglaló munkáit minden görög katolikus papnövendék, sőt az egyházi vagy a magyar történelmi kérdésekben tájékozódni kívánó értelmiségiek is alapvető kézikönyvként használják. Ezen kívül még több kisebb könyvet és szakkikkek sorát írta, számos konferencián tartott előadást. A tudós, a tanár és a pap életpályája terem oly gyümölcsöket, mint a most ismertett könyv.

Néhány kiragadott példa a tizennyolc életrajzból. Görög Demeternek a felvilágosodás korabeli kultúránkban játszott szerepével avatott szerzők, mint például Kókay György, már foglalkoztak; a szerző most mégis tud újat mondani. Mészáros Károlynak, a múlt század második felében a magyar polgári élet kereteinek megteremtésében játszott szerepét gazdag bibliográfiával illusztrált életrajz ismerteti. Vasvári Pál neve ismert ugyan, görög katolikus gyökereiről, irodalmi munkásságáról és utóéletéről mégis gyarapítja ismereteinket az itt olvasható tanulmány. Hodinka Antal történész már szélesebb ismerettségnek örvend. A szerző ügyes mértéktartását dicséri, hogy mivel e nagy tudósról máshol már sokan és sokat írtak, az itt közölt rövid pályakepe elsősorban a hívő értelmiség szélesebb köréhez szóló összefoglalás. Illés József a magyar görög katolikuságnak Hodinkán kívül szintén akadémiai taggá választott személyisége. A jogtudomány és a jogtörténet ugyanis éppúgy szerves része a magyar szellemi életünknek, mint az egyház-történet. Bonkáló Sándor irodalomtörténész és műfordító, két rendszer által is meghurcolt, félreállított egyetemi tanár szintén ismert személyiség az egyház- és tudománytörténet, illetve a szlavisztika terén. Születésének századik évfordulóján Uppsalában konferenciát rendeztek a tiszteletére.

Pirigyi munkája tehát a hagyományos egyház-történeti írásoktól eltérően a világi értelmiség nagyjait mutatja be. Törekvése korunk minden egyházában megtalálható szándéokra reflektál: az egyház Krisztus teste, s mint ilyen, a klérus és a laikusok összessége, a papi és világi személyek együttese. A kötetet — amelyet Pirigyi István aranymiséjére jelentetett meg a Debreceni Görög Katolikus Egyházközség — részletes bibliográfia egészíti ki, amely a szerző gazdag egyháztörténeti munkásságát mutatja be. (*Debreceni Görög Katolikus Egyházközség, 1998*)

FÖLDVÁRI SÁNDOR